

Jumalateenistus Nõo surnuaial P, 28.06.26 kl 11, surnuaiapäha

Lektsioonid: Ps 139:1–18, 23–24; NI 3:22–26, 31–32, 39–41; Jh 14:1–6; 2Kr 4:16–5,10; Ilm 21:1–7
Jutlus: Ps 139:7j
Laulud: 148 (1, 3, 4); 341 (1, 3, 4); 360 (1–3); 467 (1–4); 174 (1–3); 175 (3, 6); 338 (3,4); 446 (1–3); 339A (1–3); 337 (1–3)

Kuhu ma võiksin minna su Vaimu eest? Ja kuhu ma põgeneksin su palge eest? Kui ma astuksin taevasse, siis oled sina seal; kui ma teeksin endale aseme surmavalda, vaata, sina oled seal!

Üks 20. sajandi muusikalise avangardismi ehk uuendusliikumise juhtfigure, USA helilooja, kujutavkunstnik ja originaalne mõtleja John Cage on öelnud umbes midagi sellist, et inimene ei pääse mitte iialgi helidest. Isegi siis, kui ta on akustiliselt müravabas ruumis, mida on ju võimalik tekitada, eriti tänapäeva tehnoloogia vahenditega, hakkab ta kuulma oma organismi tööd: südametukseid ja vereringet, närvide undamist jne. Võite järele proovida, kui juhus tekib! Oletan, et sama kehtib ka kurtide inimeste puhul.

Ja kui nii, ütleb Cage, siis pole mõtet helide eest ka põgeneda, vaid õppida nendega koos elama, neid koguni nautima. Sellest tuleneb tema kuuluse tees, et kõik on muusika: mitte ainult see, mida kuuleme kontserdilaval või mõnest tehnilisest seadmest (telerist, raadiost või Mp3-mängijast), vaid kõik, mida meie kuulmisorganid meie elu jooksul vastu võtavad ongi, muusika.

Tegin selle sissejuhatuse selleks, et tuua paralleel meie tänase surnuaiapäha jutlusealuse kirjakohtaga VT psalmist 139. Ka seal tahab Laulik öelda midagi sarnast: Jumala eest, kes on loonud kogu oleva, pole võimalik põgeneda. Jumal on ju Vaim, ja kristlased teavad, et ta on ka Kolmainsus – Isa, Poeg ja Püha Vaim. Kolmainsus oli alguses ja on lõpus, Ta ise ongi Algu ja Lõpp. Ka Kristus ju ütleb Ilm 22:13: „Mina olen A ja O, esimene ja viimane, algus ja ots!”

Meie inimestena elame oma suhteliselt lühikese elu seal kusagil alguse ja otsa vahepeal ning pole põhjust arvata, et meil on võimalik Jumala eest kõrvale hoida. Kõik, mis meil elus on, on Tema and. Ja kõik, mida me oma elus teeme, on Talle teada – isegi siis, kui oleme täiesti üksi ja arvame, et meie tegu jääb saladusse. Inimeste eest ehk jääb, kuid mitte kõikjaloleva ja kõikenägeva Jumala eest.

Ent kui nii, siis tasubki õppida targalt heliloojalt, kujutavkunstnikult ja mõtlejalt John Cage'ilt, kes soovitas helisid, mille eest me niikuinii põgeneda ei saa, nautima õppida. Samamoodi tasub nautima õppida Jumala pidevat kohalolekut meie elus – sünnist surmani. Ka apostel Paulus ütleb Ap 17:27j: Jumal „ei ole kaugel ühestki meist, sest tema sees meie elame ja liigume ja oleme...” Kui oleme Jumala sees, siis miks mitte seda nautida!

Siiski meie sees ja meie ümber kõlavate helisid nautima õppimine on palju lihtsam kui Jumala juuresolekuga harjumine, veel enam selle nautimine. Sest meie oleme patused, aga Jumal on püha. Patusele ei saa meeldida pühaduse juuresolek.

Piiblis on selle kohta üks kujukas lugu. Kui Jeesus alustas oma maapealset õpetustegevust, läks ta kõigepealt Iisraelis Galilea järve äärde endale jüngreid otsima. Ja vapustas sealseid kalamehi sellega, et „võlus” neile välja rikkaliku kalasaagi, mida kalamehed polnud osanud loota. Lk 5:8j on öeldud: „Aga kui Siimon Peetrus seda nägi, langes ta maha Jeesuse põlvede ette ja ütles: „Mine minu juurest ära, Issand, sest ma olen patune mees!” Sest hirm oli haaranud teda ja kõiki, kes olid temaga, kalasaagi pärast, mille nad olid püüdnud.”

Niisiis valdas kõiki, kes Jeesust, Jumala Poega nägid, hirm, sest nad tundsid järsku enda suurt pattu. Võib-olla isegi mitte mingit konkreetset pattu, mingit valgustkartvat tegu, mida nad teiste eest varjasid, vaid tundsid järsku, kui suur kuristik lahutab neid Jumalast: mina oma väikse, kaduva ja patuse eluga olen siin, Jumal oma igavikulises pühaduses on seal ja meil pole mitte midagi ühist. See tunne võis olla väljakannatamatult ja kirjeldamatult õudne.

Ent kui Jumal on kõikjalolev ja kõikenägev, siis on ta ka kõiketeadev. Ja teab kõike ka sellest inimese õnnetust olukorrast. Jumal pole inimese peale viimselt pahane, sest milline isa saaks oma

lapse peale lõpuni pahane olla. Vaatamata oma eksimustele on laps siiski isa laps ja üks isa püüab oma last alati aidata.

Täpselt samamoodi mõtleb ka Jumal – nii võime järeldada sellest, mis on Piiblis kirja pandud. Ja Jumal on andnud inimestele võimaluse see patukuristik ületada. Ületada sellesama Jeesuse läbi, kes on inimeseks saanud Jumal. Rm 10:9 ütleb apostel Paulus: Rm 10:9: „Kui sa oma suuga tunnistad, et Jeesus on Issand, ja oma südames usud, et Jumal on ta üles äratanud surnuist, siis sind päästetakse...” Niisiis on Jeesus Kristus saanud omamoodi vahemeheks, taevalikuks Lepitajaks Jumala ja inimeste vahel.

Ja Kristus pole selle vahendajatöö ära teinud mitte ainult õpetades, vaid ka iseennast ohvriks tuues, surses ristil piinarikast surma. Jumala Pojana aga polnud surmal võimu Tema üle: Ta tõusis surnuist üles ja läks tagasi taevasse. Ning on oma jüngerile, Temasse uskujaile töötanud Mt 28:20: „Ja vaata, mina olen iga päev teie juures ajastu lõpuni.”

Need sõnad sarnanevad aga ju nende sõnadega, mida VT Laulik ütles meie alguses loetud psalmikatkendis Jumala kohta: „Kuhu ma võiksin minna su Vaimu eest? Ja kuhu ma põgeneksin su palge eest?” Nüüd aga ei pea Jeesusesse Kristusesse uskuv inimene enam Jumala eest põgenema, vaid võib rõõmuga Tema juurde minna. Kui kasutada algul toodud väljendit, siis Jumala juuresolekut lausa nautida. Usklik ei pea enam põgenema Jumala eest oma patu pärast, sest see patt on usus Kristusesse juba lepitatud.

Jeesus ütleb ju Mk 16:16 tuntud sõnad: „Kes usub ja on ristitud, see päästetakse, aga kes ei usu, mõistetakse hukka.” Niisiis, kui on usk ja inimene on ristitud, siis võibki Jumalat nautida. Nii nagu too USA helilooja John Cage soovitas nautida kõiki helisid, mis on meie ümber ja meie sees.

Kallid sõbrad! Täna oleme tulnud siia Nõo surnuaeda mälestama oma surma läbi lahkunud lähedasi. Võib küsida, kas see mu eelnev jutt helide kuulmisest-kuulamisest ja Jumala juuresoleku nautimisest käib ka nende kohta, keda enam meie hulgas pole? Ja ma vastan veendunult: käib küll, ka nende kohta!

Siin ilmneb aga suur erinevus mu toodud võrdlusega kuuldavate helidega. Kuulmist peetakse õigusega inimese bioloogilise elu osaks – koos ülejäänud nelja meelega. Kui inimene on surnud, siis on ka tema aistingud lõppenud.

Ent helid, ka neid vastuvõttev kuulmismeel on Jumala loodud. Ja Jumal on mõelnud ka sellele, kui inimene on need meeled kaotanud. Jumalat saab nautida ka siis, kui ollakse surnud – nii imelikult kui see ka ei kõla. Apostel Paulus ütleb ju Rm 14:8 selge sõnaga: „... sest kui me elame, siis elame Issandale, ja kui me sureme, siis sureme Issandale. Kas me nüüd elame või sureme – me oleme Issanda päralt.” Kui aga Issanda päralt, siis Tema turvalise varju ja eestkoste all. Sest ärgem unustagem: meie patt Jumala ees on Jeesuse Kristuse läbi lepitatud. Ja Jumal hoiab meid hellalt ka siis, kui oleme siit elust juba lahkunud. Ta on meie juures ka surmavallas. Meie hing võib nautida Tema juuresolekut ka seal.

Meie asi on ainult oma elus otsida seda lepitust Jumalaga, lasta ristida iseennast ja oma lapsi. Võiks ka öelda, et meile kingitud elu ajal tuleks Jumalaga harjuda ja Teda nautima õppida. Nii nagu John Cage soovitab meil harjuda meie ümber ja meie sees kõlavate helidega. Algul on see võõras ja võõristav, kuid ajapikku kujuneb see teiseks loomuseks.

Samamoodi võiks Jumal saada meie teiseks loomuseks. Sest siis ei pea me enam kartma Jumala juuresolekut siin elus ega leppima Temast lahusolekuga surmas.

Kallid sõbrad! Täna mälestame siiski kõiki meie lähedasi ja armsaid: nii neid, kes on maetud siia Nõo surnuaiale, kui ka neid, kes on maetud mujale või kelle matmispaik polegi teada. Oleme tulnud mälestama nii neid, kes on oma elus harjunud Jumalat nautima kui ka neid, kes seda mingil põhjusel ei teinud. Olen alati uskunud, et kui meie elavaina mälestame surnut, siis mõtleb temale ka Jumal. Kui see tõesti nii on, siis mida enamat võiksimegi oma kallite lahkunute heaks teha.

Kord, viimsel kohtupäeval selgub, kes saab Jumalaga koos elada igavesti. Seni on meie võimalus harjuda Jumalaga siin elus, õppida Teda nautima, ja mälestada oma surma läbi lahkunud lähedasi.

Aamen.